

GOSPODARSTVO V SVETU

Gospodarske možnosti Etiopije

Etiopija obsega — skupno z Eritrejo, s katero je 1952 sklenila sporazum o federaciji — 1.184.000 kvadratnih kilometrov z 8 do 10 milijonov prebivalcev (po približnih ocenah). To je dežela, v kateri so nasprotja med razvojem proizvodnih sil in gospodarskimi možnostmi zelo močno izražena, kajti po svojem naravnem bogastvu spada Etiopija med bogatejše države, po razvoju proizvodnih sil pa daleč zaostaja za razvitiimi državami.

Visoke planine, ki jo obkrožajo niso samo skozi stoletja varovale Etiopijo pred osvajačci, temveč so bile vse do konca 19. stoletja glavni vzrok njene gospodarske in politične osamljenosti, ki je pomembno vplivala na zaviranje gospodarskega razvoja. Kmetijstvo, od katerega živi devet desetih prebivalstva, je temelj etioipskega gospodarstva. Najvažnejši kmetijski pridelki so durah, neka vrsta prosa, ki je glavna hrana prebivalstva, ter kava — glavni izvozni artikel, ki predstavlja 60 odstotkov vsega izvoza. Ker je proizvodnost zaradi izredno primitivnih metod in sredstev obdelave zelo nizka, more kmetijstvo zadostiti samo najosnovnejšim potrebam prehrane prebivalstva.

Industrija je šele na začetku. Začela se je razvijati pred drugo svetovno vojno in obsega danes nekatere veje potrošne industrije, ki delajo več ali manj s tujimi strokovnjaki. Najbolj je razvita tekstilna industrija. Razen tega imajo nekatere delavnice za pridelovanje olja, alkoholnih pijač in testenin, tovarne cementa in druge. Nobena ob teh industrijskih vej ne more zadovoljiti potrebe etioipskega trga.

Splošni naravni pogoji za razvoj proizvodnih sil so zelo ugodni in dajejo realno podlago, da se Etiopija spremeni iz

primitivne agrarne države v napredno in industrijsko razvito državo.

Velika prostranstva rodovitnega etioipskega zemljišča, ki se sedaj ekstenzivno obdeluje, omogočajo, da se kmetijska proizvodnja z uporabo agrotehničnih ukrepov in mehanizacije nekajkrat poveča in da se skakla kmetijskih pridelkov zaradi raznovrstnosti klime razširi od kultur zmernih krajev pa vse do tropskih pridelkov. Pravijo celo, da bi Etiopija lahko postala žitnica vsega Srednjega vzhoda.

Rudno bogastvo, čeprav še ni dovolj raziskano, je zelo raznovrstno in, kakor sodijo, obstoje pomembna nahajališča znanih rud. Razen kamene soli, zlata in platine, katerih nahajališča že od zdavnaj izkoriščajo, razpolaga Etiopija z rezervami železa, bakra, svineca, cinka, živega srebra, volframa, molibdena in kobalta. Razen tega so odkrili tudi nekoliko nahajališč lignita, ne dolgo tega pa tudi sklade urana. Ta naravna bogastva nudijo ob obilju delovne moči in potencialno širokem domačem trgu ugodne pogoje za razvoj industrije.

Hitrejši razvoj etioipskega gospodarstva zavira pomanjkanje finančnih sredstev, tehničnega osebja in strokovnega kadra sploh. Zaradi prevladovanja naravne proizvodnje je notranji trg omejen, težke prometne razmere pa otežujejo razvoj denarnega gospodarstva in povezovanje etioipskega teritorija v gospodarsko celoto.

Po osvoboditvi izpod italijanske okupacije in po koncu druge svetovne vojne je vlada začela boj proti kulturni in gospodarski zaostalosti. Izdali so vrsto ukrepov na področju gospodarskega in finančnega sistema. Začeli so proučevati možnosti razvoja posameznih gospodarskih panog. Leta 1950

so sprejeli desetletni program razvoja, ki predvideva gradnjo raznih objektov v vrednosti 120 milijonov etioipskih dolarjev. Za izdelavo tega programa in za njegovo konkretno izvajanje je vlada najela razne strokovnjake po organizaciji ZN ali neposredno od posameznih držav. Tudi iz naše države je odšlo večje število strokovnjakov, katerim so zaupana najzaupnejša raziskovanja.

Vzajemne vezi med Jugoslavijo in Etiopijo predstavljajo zelo prirčne odnose. Do tega zblizanja je prišlo zlasti v zadnjih dveh do treh letih. Sodelovanje se ne razvija samo na gospodarskem področju, za kar sta zainteresirani obe državi, temveč tudi na drugih področjih, zlasti glede kulturnih vezi in zdravstvene pomoči.

V. B.

PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE V SOVJETSKI ZVEZI

Sovjetska zveza zavzema danes v proizvodnji električne energije prvo mesto v Evropi, a drugo na svetu. Letos bo proizvodnja električne energije dosegla 166 milijard kilovatnih ur, kar pomeni znatno povečanje v primerjavi z letom 1940, ko so proizvedli 48 milijard kilovatnih ur.

Tako hiter in velik vzpon proizvodnje električne energije so dosegli zato, ker so zgradili nove električne centrale. Poleg večjega števila termoelektrarn so zgradili tudi vrsto velikih hidrocentral.

Za ilustracijo bomo navedli nekaj podatkov o hidrocentralah, ki jih še gradijo. Decembra let bo začel delovati industrijski tok prvi del kubiševske hidrocentrale, ki bo v kratkem najmočnejša električna centrala na svetu. Njena zmogljivost bo

Vprašanje: Ali odlok o razrešitvi oseb na direktorskih položajih pomeni hkrati prenehanje delovnega odnosa s podjetjem, ali pa je za to potreben poseben odlok.

Odgovor: Ker nimamo predpisa oziroma določbe, ki bi urejevala to vprašanje izrecno, se to v praksi rešuje neizenačeno, pa se tudi morebitni spori rešujejo različno. Glede na naravo stvari in delovno-pravne odnose pri nas, menimo, da je direktor poleg tega, da je tudi organ upravljanja, vendarle uslužbenec (čeprav najvišji) gospodarske organizacije in je torej v delovnem odnosu, ki lahko preneha pod splošnimi pogoji, veljavnimi tudi za vse ostale člane delovnega kolektiva. Kakor se lahko odštavi z vodilne dolžnosti vsak drugi voditelj in prestavi na ustrežajočo dolžnost v gospodarski organizaciji, prav tako se lahko zamenja tudi voditelj-direktor podjetja s tem, da je za njegovo odstavitev z dolžnosti predpisan določen postopek. Z odvzemom dolžnosti torej

ne preneha tudi delovni odnos direktorja podjetja, temveč se le-ta razporedi na ustrežajoče delovno mesto v podjetju, ali pa se mu izda redna odpoved. Delovni odnos preneha na način, ki ga predvidevajo predpisi (spora-zum, odpoved, disciplinska obsojba itd.).

Vprašanje: Kakšne ugodnosti in pravice (časovne ali materialne) imajo izredni študentje, ki so zaposleni v podjetjih. Ali je to urejeno s predpisi, ali pa je to stvar uprave in kolektiva. V. L.

Odgovor: Pravica do posebne zaštite izrednih študentov v delovnem odnosu je urejena z uredbo o izrednem študiranju (Uradni list FLRJ št. 59/50). Po 3. členu omenjene uredbe je podjetje dolžno olajšati študij zaposlenemu študentu. Razen drugega mu mora dajati potrebne dopuste za opravljanje izpita in oprostiti ga izrednih obveznosti v službi. S 7. členom uredbe so pristojni republiški organi pooblašteni, da izdajo podrobne predpise o izvajanju uredbe.

Kakor vidimo iz gornjega, je s temi predpisi ta zaštita ostvarjena in priznana. Sam obseg (veličina) zaštite pa je stvar samih podjetij. Ta izhaja iz sistema delavskega samoupravljanja kot takega, zlasti še iz odredb 27. čl. osnovnega zakona o upravljanju v gospodarstvu in 23. čl. točke 6 uredbe o plačah v gospodarskih organizacijah.

Vprašanje: V podjetju »Emonit« v Novem Sadu sem bila v delovnem odnosu od 14. julija 1954 do 23. maja 1955. Od dneva zaposlitve sem imela pravico do dela dobička iz sklada presežka plač. Ko pa sem julija letos, ko je bila v podjetju izvršena razdelitev dela presežka plač, zahtevala svoj del, so me zavrnili. S. M.

Odgovor: Mislimo, da si niste pridobili pravice do dela dobička iz začasnega obračuna, ki je bil izvršen po prenehanju vašega delovnega razmerja v podjetju »Emonit«. Po 51. členu uredbe o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij, dob: delavec oziroma uslužbenec pravico do dela plače iz dobička po začasnem obračunu, če je za časa izplačila imel najmanj 6 mesecev neprekinjenega delovnega staža v gospodarski organizaciji, ki opravlja te delitve. Če bi bila torej obračun ali izplačilo dela dobička, ki je namenjen za plače, izvršena pred vašim odhodom iz podjetja, t. j. do 23. maja, bi imeli pravi o do udeležbe v razdelitvi tega dobička, ker ste pred tem imeli nad šest mesecev neprekinjenega delovnega staža pri »Emonitu«. Ker pa sta bila obračun ali izplačilo izvršena v juniju, to je potem, ko je že prenehalo vaše delovno razmerje, niste pridobili pravice do udeležbe v razdelitvi začasnega obračunskega dobička.

Vsak državljani socialistične Jugoslavije, ki sodeluje in tudi ODLOČA uka-terem koli organu delavskega in družbenega upravljanja, NUJNO potrebuje »Našo skupnost«, glasilo Predsedstva Zveznega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije.

Drobne gospodarske vesti

PROIZVODNJA SUROVEGA ŽELEZA IN JEKLA

Uradni podatki, ki jih je objavila Visoka oblast skupnosti za premog in jeklo, kažejo, da se je v državah članicah te skupnosti povečala proizvodnja surovega železa od 23.9 milijona ton v prvih devetih mesecih leta 1954 na 30.825 milijona ton v letošnjem letu. Proizvodnja surovega jekla pa se je v prvih letošnjih devetih mesecih povečala od 31.653 milijona ton na 38.787 milijona ton.

Od skupne proizvodnje surovega železa v septembru odpade na Nemčijo 1.401 milijona ton, na Francijo 902 tisoč ton, na Belgijo 452 tisoč, na Luksemburg 286 tisoč, na Posarje 241 tisoč, na Italijo 137 tisoč in na Holandijo 56 tisoč ton.

Od septembrske proizvodnje surovega jekla je proizvedla Zahodna Nemčija 1.827 milijona ton, Francija 1.03 milijona ton,

Belgija 502 tisoč, Italija 452 tisoč, Luksemburg 281 tisoč, Posarje 275 tisoč in Holandija 82 tisoč ton.

REKORDNA SVETOVNA INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Po podatkih mesečnega statističnega biltena Organizacije Združenih narodov je svetovna industrijska proizvodnja v prvih letošnjih šestih mesecih dosegla novo rekordno raven. Industrijska proizvodnja je bila v drugem tromesečju leta 1955 brez Sovjetske zveze in vzhodnoevropskih držav, za 1,5 krat večja kakor pa je znašala povprečje v katerikoli trimesečju leta 1948. Bilten poudarja, da je bila francoska proizvodnja jekla za 26% večja kakor v prvih šestih mesecih lani, zahodnonemška proizvodnja pa je bila samo deloma pod celotno proizvodnjo vse Nemčije v letu 1936. Pro-

izvodnja transportne opreme je bila v Zahodni Nemčiji za 30% nad proizvodnjo v prvem polletju leta 1954. V Italiji se je v istem obdobju povečala proizvodnja za 7%.

IZPOLNITEV PLANA INDUSTRIJSKIH PODJETIJ NA KITAJSKEM

Na Kitajskem je v tretjem letošnjem trimesečju izpolnilo plane 2.817 glavnih industrijskih podjetij. Vrednost proizvodnje je bila v prvih letošnjih devetih mesecih za 9 odstotkov večja kakor v istem lanskem obdobju.

V 3 letošnjem trimesečju so uspešno izpolnili plane za 18 glavnih industrijskih proizvodov. Sem spadajo poleg drugih tudi premog, bencin, surovo železo, valjano jeklo, žveplena in dušična kislina, kavstična soda, transformatorji, stroji za rezanje kovin itd.

Zanimivo je, da potrebe po električni energiji rastejo tako hitro, da jim dozdaj doseženo povečanje proizvodnje še ne more zadostiti. Izredno velik del električne energije uporablja industrija, tako da so številna področja, zlasti kmetijska, prisiljena reševati problem električne energije v majhnih lokalnih obsejih. Tako gradijo sedaj v Sovjetski zvezi 450 manjših hidrocentral s skupno zmogljivostjo 150.000 kilovatov. Oskrbovale bodo skoraj izključno kol-hoze in strojno-traktorske postaje z električno energijo. Z. M.